

DPN 5810

Title : मोक्ष साधन योग सोपान MOKṢA SĀDHANĀ YOGA SŌPĀNA

Run. No. 6501

Cat. No.

Micro. No.

Subject Yoga Philosophy योग दर्शन

Religion : Hindu / Bauddha

Language : Skt. / New. / Nep. / Skt. - New. / Maith. - New. / New. - Nep. /

Size in cms. 28.8 x 15.3 Folios 8 Lines (in a page) 10

Compl. / Incompl.

Chapt. / act / परिच्छेद 3

Author / translator

Scribe / donor

संज्ञितः श्रीमान्

Date: NS / SS / VS / KS

Ruler / place

Collected by Krishnaman

Script : New. / Dev. / Bhuj. / Ran. /

Illus. :

Material : palmleaf / paper / thyasaphu / one side yellow

Condition : fine / damaged by worms, rats, water /

Beginning, colophon, post-colophon :

श्रीगणेशाय नमः ॥॥ अथ योगसूत्रम् ॥ पूर्णं ब्रह्मेकं पूर्णं सत्त्वं कलिमलं दंष्ट्रिनं कालाकालं
कालातीतं नीरीहं गुणं गणं रहितं निर्मलं निर्बिकल्पं ॥ निर्लेपं निर्विकल्पं ज्वलाद् नलं
द्विरप्राप्य मानं हृदि स्थं वन्दे विश्वेकं वन्द्यं विश्वम् । विश्वहं साच्चिदानन्दकम् ॥१॥

cms.

5

10

15

20

समाप्ति / colophon

इति श्रीमन्मन्त्रालयस्य श्री कृष्णमान
वृत्तिपि पत्रिका : ॥ ३ ॥

15

10

5

0

Cms.

5

10

15

20

25

30

श्रीगणेशायनमः॥ अथयोगारम्भः॥ पूर्वमेकैकरूपंसकलकलिमलध्वंसिनंकालका
 लंकालातीतं नीरीहङ्गुणगणारहितनिर्मलनिर्विकारम्॥ निर्लेपं निर्विकल्पं ज्वलदन
 लशिखादीप्यमानं हृदि स्थं वन्दे विश्वैकवन्द्यविषयविषहरं सच्चिदानन्दकन्दम्॥ १॥ मं
 त्रौ हठो लयो राजयोगस्तभूमिकाः क्रमात्॥ एकएवचतुर्द्धायं महायोगेभिधीयते॥ २॥
 भूमिकां शानुसारेण क्षीयन्ते पूर्वदुःस्ततम्॥ लययोगो हठश्चैव मन्त्रयोगस्तृतीयकः॥ ३॥
 चतुर्थो राजयोगश्च एकएव हि केवलः॥ क्षेत्रज्ञं परमात्मा च द्वयोरैक्यं यदा भवेत्॥ लययो
 गमिदं भद्रे हठयोगमिदं शृणु॥ ४॥ हकारः सूर्यसंज्ञं ठकारश्चन्द्ररूपिणम्॥ सूर्यचन्द्रे स
 मीभूते हठयोगो निगद्यते॥ ५॥ मकारेण मनः प्रोक्तं त्रंकारः प्राणा उच्यते॥ मनः प्राणा समा
 योगो योगो वै मन्त्रसंज्ञकः॥ ६॥ अपानवृत्तिमाकृष्य प्राणोगच्छति मध्यमे॥ राजते गगना
 म्भोजे राजयोगो विधीयते॥ ७॥ शिवसंहितायाम्॥ चतुर्द्धा साधको ज्ञेयो मृदुर्मध्यो

धिमित्रकः॥ अधिमात्रतमः श्रेष्ठो भवाच्चिलंघनक्षमः॥ ८॥ मदोत्साही सुसंमूढो व्याधित
स्थो गुरुदूषकः॥ लोभी पापमतिश्चैव बहूशी वनिताश्रयः॥ १०॥ चपलः कातरो रोगी परा
धीनोति निष्ठुरः॥ मन्दाचारो मन्दवीर्यो ज्ञातव्यो मृदुमानवः॥ ११॥ द्वादशाब्दे भवेत्सिद्धिरे
तस्य यत्नतः क्रमात्॥ मन्त्रयोगे धिकारी स्याज्ज्ञातव्यो गुरुणा क्रवम्॥ १२॥ समबुद्धिः क्ष
मायुक्तः पुरापकांक्षी प्रियम्वदः॥ मध्यस्थं सर्वकार्येषु सामान्यं स्यान्न संशयः॥ १३॥ एतज्ज्ञा
त्वेव गुरुभिर्दीयते मुक्तितो लयः॥ स्थिरबुद्धिर्लये युक्तः स्वाधीनो वीर्यवानपि॥ १४॥ शूरो
वयस्यः श्रद्धावान् गुरुपादाब्जपूजकः॥ एतस्मै दीयते घोरैर्हठयोगश्च सांगकः॥ १५॥ मे
हावीर्यो न्वितोत्साही मनोज्ञः शौर्यवानपि॥ शास्त्रज्ञो भ्यासशीलश्च निर्मोहश्च निराकु
लः॥ १६॥ नवयोवनसंपन्नो मिताहारी जितेन्द्रियः॥ निर्मलः स्वशुचिर्दक्षो दाता सर्वजना
श्रयः॥ १७॥ अविकारी स्थिरो धीमान्यथेच्छावस्थितः क्षमी॥ सुशीलो धर्मचारी च गुप्तचे

ष्टः प्रियम्वदः ॥ १८ ॥ शास्त्रविश्वाससंपन्नो देवतागुरुपूजकः ॥ जनसङ्गविरक्तश्च महाव्या-
 धिविवर्जितः ॥ १९ ॥ अधिमात्रतरो ज्ञश्च सर्वयोगस्य साधकः ॥ त्रिभिः संवत्सरैः सिद्धिरेत-
 स्य स्यान्न संशयः ॥ सर्वयोगाधिकारी च नात्र कार्या विचारणाः ॥ २० ॥ **हठप्रदीपिकायाम्**
 युवावालोतिवृद्धो वा व्याधितो दुर्बलोऽपि वा ॥ अभ्यासात् सिद्धिमाप्नोति सर्वयोगेष्वतद्धितः ॥
स्कन्दपुराणे ॥ अयोगी नैव तद्देति जात्यन्ध ईवर्णिकम् ॥ नित्याभ्यासनशीलस्य स्वसंवे-
 द्यं हितं भवेत् ॥ २२ ॥ तत्सूक्ष्मत्वाद् निर्देष्टुं परं ब्रह्म सनातनम् ॥ **पारमेश्वरतन्त्रे** ॥ तस्माद्
 भ्यसनं नित्यं कर्तव्यं मोक्षकांक्षिभिः ॥ अभ्यासाज्जायते सिद्धिरभ्यासान्मोक्षमाप्नुयात् ॥ ३३
 इत्यन्ते सर्वपापानि जन्मकोटिद्वयानि च ॥ इहैवाभ्यासयोगेन तृणानि वह्निना यथा ॥ २४ ॥
स्कन्दपुराणे ॥ आत्मज्ञानेन मुक्तिः स्यान्न च योगादृतेन हि ॥ स च योगश्चिरं कालमभ्यासादे-
 व सिध्यति ॥ **कूर्मपुराणे** ॥ एककालं द्विकालं वा त्रिकालं नित्यमेव वा ॥ ये युजन्ते महायोगं

विज्ञेयास्ते महेश्वराः॥२६॥**अकुलागमे॥**ब्राह्मणैः क्षत्रियैर्वैश्यैः शूद्रैः स्त्र्यादिभिरन्यतिः॥
नास्ति वर्णा विशेषोत्रयोगधर्मे सनातनः॥वर्णानामाश्रमाणाश्च सेव्यं ब्रह्म सनातनम्॥२७॥
धर्मपुत्रिकायाम्॥गृहस्थो ब्रह्मचारी वा वानप्रस्थोथवायतिः॥संगत्यागी लभेन्मोक्षं स्वक
र्मनिरतोपि सः॥२८॥स्त्रीभिः शूद्रैर्गृहस्थैर्वीर्यैश्चैर्वर्णाधर्मे रपि॥लभ्यते कर्मयोगज्ञानजा
तित्तत्रकारणम्॥३०॥**पञ्चवल्क्यस्मृतौ॥**न्यायागतधनस्तत्त्वज्ञाननिष्ठोतिथिप्रियः॥श्रा
द्धकृतसत्यवादी च गृहस्थोपि हि मुच्यते॥३१॥**शिवसंहितायाम्॥**गृहस्थं सकलाशेषोयुक्तः
स्याद्योगसाधनेः॥गृहस्थानां भवेत्सिद्धिरीश्वराणामनतेन वै॥३२॥योगक्रियाभियुक्तानां त
स्मात्संयतते गृही॥गेहे स्थित्वा पुत्रदारादिपूर्णे संगंत्य त्काचान्तरे योगमार्गे॥सिद्धेश्चिह्नी
क्ष्यपश्चाद्गृहस्थः कीडे चैवे मन्मथं साधयित्वा॥३३॥**हठप्रदीपिकायाम्॥**क्रियायुक्तस्य सि
द्धिः स्यादक्रियस्य कथं भवेत्॥नशास्त्रपाठमात्रेण योगसिद्धिः प्रजायते॥३४॥नवेषधारणं

सिद्धिकारणं न च तत्कथा ॥ क्रियैव कारणं सिद्धेः सत्यमेव न संशयः ॥ ३५ ॥ शिवसंहितायाम्
तस्मात्क्रियाविधानेन कर्तव्यो योगिपुङ्गवैः ॥ यदृच्छालाभसंनुष्टः संत्यक्तान्तरसंगकम् ॥ ३६ ॥
मार्कण्डेयपुराणे दत्तात्रेयः ॥ मुरिडतोदराडधारी वाकाषायवसनोथवा ॥ नारायणवचोवा
दीजटिलोभस्मलेपनः ॥ ३७ ॥ नमः शिवाय वाक्योवास्वाचारपरिपूजकः ॥ स्थानद्वादशशुद्धोवा
मालावाहल्यभूषितः ॥ ३८ ॥ न वेषधारणं सिद्धेः कारणं न च तत्कथा ॥ क्रियैव कारणं सिद्धेः सत्य
मेतद्विसंस्कृते ॥ ३९ ॥ शिश्रोदराथं योगस्य कथया वेषधारिणः ॥ अनुष्ठानविहीनास्तु वञ्चय
न्त्यखिलाञ्जनान् ॥ ४० ॥ उच्चावचैः प्रलापैस्तेः कुशलादां भिकानराः ॥ योगिनो वयमित्याहुर्मू
ढा योगपरायणाः ॥ ४१ ॥ शनैः शनैस्तथा विद्वान् योगाभ्यासविवर्जितान् ॥ कृतार्थान् वञ्चने
रेव वर्जयेद्वेषधारिणः ॥ ४२ ॥ यतस्ते मीविष्णुभूता योगाभ्यासस्य सर्वदा ॥ वर्जयन्ति प्रयत्नेन ता
दृशान् सुधियो नराः ॥ ४३ ॥ अकुलागमे ॥ कर्मत्यागेन यो योगमभ्यसेद्भूमितो नरः ॥ तस्य वि

घसहस्राणिसंभवन्तिनसंशयः॥४४॥विघ्नास्तुकुञ्चितेज्ञानबुद्धिस्तस्यप्रजायते॥तथाबुद्ध्या
दुराचारापतन्नेनिरयंभ्रवम्॥४५॥कर्मकाराडरताशान्तामोहमात्सर्यवर्जिताः॥योगीश्वरा
स्तुतेविज्ञाअन्येतेनामधारकाः॥४६॥तत्कर्मसाधनंयोगेवेदान्तश्रवणंतथा॥एकादशीव्रतं
दानंशक्त्याश्चशिवपूजनम्॥४७॥आस्तिक्यंसर्वधर्मेषुभूतमेत्रीक्षमादया॥तीर्थसेवानिर्मल
त्वमस्तेयमपत्तियहः॥४८॥ब्रह्मचर्यमिताहारमानंसंकरवर्जितः॥निद्रालस्यपरित्यागंकामं
क्रोधंचवर्जयेत्॥४९॥अहिंसासत्यमद्वेषोमातृपित्रोःपूजनम्॥गुरुभुश्रूषणंचैवसौजन्यं
गुरुबान्धवे॥५०॥अलोलुप्पक्रियाभूतैःसतांसङ्गतिरेवच॥इन्द्रियार्थेषुवैराग्यमेतद्योगस्य
साधनम्॥५१॥सतामाचारमार्गेणवैराग्यमुपजायते॥वैराग्येणमतिर्योगेभवतिभववर्जि
ते॥५२॥पश्चात्सद्गुरुसंप्राप्तिःपुराणेनभवतिभ्रवम्॥यस्यप्रसादात्परमंयोगंज्ञानंचलभ्यते॥५३॥
कर्मत्यागोनकर्तव्यःकर्तव्योधर्मसंग्रहः॥कर्मणाजायतेयोगःकथंकर्मपरित्यजेत्॥५४॥आ

रुक्षोर्मुनेर्योगं कर्म कारणमुच्यते ॥ योगारूढस्य तस्यैव शमः कारणमुच्यते ॥ ५५ ॥ गीताया
मा ॥ न कर्मणामनारंभान्नैकं कर्म्यं पुरुषोऽश्रुते ॥ न च संन्यसनादेव सिद्धिं समधिगच्छति ॥ ५६ ॥ न
हि देहभृता शक्यं कर्तुं त्यक्त्वा न्यशेषतः ॥ यस्तु कर्मफलत्यागी स त्यागीत्यभिधीयते ॥ ५७ ॥ अम
नस्के ॥ न कर्माणि त्यजेद्योगी कर्मभिस्त्यज्यते ह्यसौ ॥ कर्मणो मूलभूतस्य संकल्पस्यैव नाशतः ॥
५८ ॥ यदा यदा सदा भ्यासात्सं कल्पविलयो भवेत् ॥ योगिनो भवति श्रेयान्कर्मत्यागस्तदा तदा ॥
योगवीजो ॥ न कर्मणा विना देवियोगसिद्धिः प्रजायते ॥ ज्ञानं वा स्वर्गभोगो वा पुरापहीनैर्न लभ्य
ते ॥ ६० ॥ कालिका पुराणो ॥ धर्मः प्रयत्नतः कार्यो योगिनां तु विशेषतः ॥ नास्ति धर्मो ह्यते योगइ
तियोगविदो विदुः ॥ ६१ ॥ कुलार्णवे ॥ तावत्तपो व्रतं तीर्थं जपहोमार्चनादिकम् ॥ वेदशास्त्राग
मकथायावत्तत्त्वं न विन्दति ॥ ६२ ॥ अभ्यस्य सर्वशास्त्राणि तत्त्वं ज्ञात्वा तु बुद्धिमान् ॥ पलालमि
व धान्यार्थी सर्वशास्त्राणि संत्यजेत् ॥ ६३ ॥ वेदागमप्रमाराज्ञः परमार्थं न वेत्ति यः ॥ विडम्बक

स्यतस्यार्थतत्सर्वकाकभाषितम्॥६४॥ पठन्ति वेदशास्त्राणि विवदन्ति परस्परम्॥ न जानन्ति प
रं भावं मोक्षोपायं न विन्दन्ति॥६५॥ न त्वमात्मस्य मज्ञात्वा मूढः शास्त्रेषु मुह्यति॥ न निवर्त्तेत तिमि
रं कदाचिद्दीपवार्त्तया॥६६॥ इदं ज्ञानमिदं ज्ञेयं सर्वदा श्रोतुमिच्छति॥ दिव्यवर्षसहस्रं तु शास्त्रान्तं
नेव गच्छति॥६७॥ बहुवेदपुराणानि खल्या युर्विघ्नकोटयः॥ तस्मात्सारं विजानीयात्क्षीरं हंस इ
वाम्भसः॥६८॥ **योगबीजे**॥ अनिर्वाच्यपदं वक्तुं न शक्येत सुरैरपि॥ स्वात्मप्रकाशरूपतत्किं
शास्त्रेण प्रकाशयते॥६९॥ **अमनस्के**॥ न मीमांसा तर्कग्रहगणितसिद्धान्तपठनेन वेदे वेदान्ते
स्मृतिभिरभिधानैरपि च न॥ न चापि छन्दो व्याकरणाकवितालङ्कृतिमयैर्पदैस्तत्त्वशास्त्रि
र्निजगुरुमुखाद्देवविहिता॥७०॥ **वाशिष्ठे**॥ शुद्धाभ्यासस्य शान्तस्य सदैव गुरुसेवया॥ गु
रुप्रसादान्नत्रैव तत्त्वज्ञानं प्रकाशते॥७१॥ **अकुलागमे**॥ सत्सङ्गाध्यात्मश्रवणाद्योगे बुद्धिः
प्रजायते॥ प्रथमं साधनं चात्र सतां सङ्गः प्रकथ्यते॥७२॥ योगस्य प्राप्यते पुरापात्सतां सङ्ग
तिरेव च॥ संसारपतिता नां च सत्सङ्गेत्युपहन्तुरागाम्॥७३॥ सङ्गात्संजायते योगो मायायां जा

लनिहृन्ननम्॥तस्मात्सङ्गःप्रकर्तव्यःसात्त्विकैर्मोक्षकांक्षिभिः॥७४॥**गीतायाम्॥**ध्या-
यतोविषयान्युंसःसङ्गःक्षेपजायते॥सङ्गस्तंजायतेकामःकामात्क्रोधोभिजायते॥७५॥**क्रो-**
धाद्भवतिसंमोहःसंमोहात्स्मृतिविभ्रमः॥स्मृतिभ्रंशादुद्विनाशोबुद्धिनाशात्यराश्रयति॥७६॥
कुलार्णवे॥निःसङ्गएवमोक्षःस्याद्दोषाःसंगस्यसंग्रहः॥सङ्गात्प्रतत्यधोज्ञानीवश्यताकि-
मुतात्मनि॥७७॥**मार्कण्डेयपुराणे॥**सङ्गःसर्वात्मनात्याज्यःसचेत्यक्तंनशक्यते॥ससङ्गिः
सहकर्तव्यःसतुसङ्गोहिभेषजम्॥७८॥**गुन्थान्तरे॥**ससंगत्वेनिःसङ्गत्वंनिःसङ्गत्वेनि-
र्मोहत्वम्॥निर्मोहत्वेनिश्चयतत्त्वंनिश्चयतत्त्वेजीवन्मुक्तम्॥७९॥**मार्कण्डेयपुराणे॥**
सङ्गदोषोद्भवंडुःखंममत्वाकृष्टचेतसाम्॥तस्मात्सङ्गःप्रयत्नेनमुमुक्षुस्त्यजेन्नरः॥
८०॥**शिवसंहितायाम्॥**त्यजतेत्यजतेसंगं सर्वथात्यजतेभृशम्॥८१॥**शिवधर्मध-**
र्मपत्रिकायाम्॥अगम्यनारीसंसर्गःपरदारादिसेवनाः॥सिद्धिर्नजायतेयोगःसमुत्प-

ननाचनश्यते॥८२॥तस्मान्नत्यरिहारार्थं वतमेतदुदाहृतम्॥बलचारीतदाभूत्वास्थात
व्यंसिद्धिमिच्छता॥८३॥**कुलार्णवे**॥यावत्कामादिभिर्वद्भोयावत्संसारवासना॥यावदि
न्द्रियचापत्पंतावत्तत्त्वकथाकुतः॥८४॥**लिङ्गपुराणे**॥तस्माद्भारसमानारीघृतपिराडस
मःपुमान्॥तस्मान्नारीषुसंसर्गं प्रयत्नेनविवर्जयेत्॥८५॥**वाशिष्ठे**॥यस्यस्त्रीतस्य
भोगेच्छानिःस्त्रीकस्यैकभोगभूः॥स्त्रियं त्यक्त्वा जगत्पतं जगत्पत्कासुखी भवेत्॥८६॥
नविषंविषमित्याहुर्विषयाविषयंविषम्॥जन्मान्तरघ्नाविषयाएकजन्महरंविषम्॥८७॥
कुलार्णवे॥आदिमध्यावसानेषुसर्वदुःखमिदंजगत्॥तस्मात्संत्यज्यसंसारंतत्त्वनिष्ठः
सुखी भवेत्॥८८॥यावन्निष्ठतिदेहोयंतावत्तत्त्वंसमभ्यसेत्॥संदग्धेभवनेकोन्धःकूपंरव
नतिदुर्मतिः॥८९॥तस्मात्सर्वप्रयत्नेनसर्वावस्थासुसर्वदा॥तत्त्वनिष्ठो भवेदेवियदि
च्छेन्नोक्षमात्मनः॥९०॥**इति श्रीमत्पद्मपुराणमहादशस्कंधप्रमाणसंग्रहीतमोक्षसाधना
बुक्त्युक्तयोगोपायनानामहितीयपरिच्छेदः॥२॥**

श्रीगणेशाय नमः॥ योगाभ्यासे विशेष कर्त्तव्यः॥ ॥ शिवधर्मधर्मपुत्रिकायां ॥
मिथ्यापिशुनसंभिन्नापारुष्यवचनानितु॥ जल्पतः संभवत्येतत्तस्मान्नैव प्रशस्यते॥ ९१॥ अथ
वज्रडवच्चैव उन्मत्तमूकवत्तथा॥ एवं भूत्वा सदा योगी ध्यानसक्तो महीचरेत्॥ ९२॥ लघुअत्रिसं
हितायाम्॥ ध्यानमेव परो धर्मो ध्यानमेव परन्तपः॥ ध्यानमेव परं शौचं तस्माद् ध्यानपरो भवेत्॥
९३॥ सर्वपापप्रसक्तोऽपि ध्यानं नियतमभ्यसेत्॥ सर्वदा ध्यानयुक्तश्च तपस्वी पङ्क्तिपावनः॥ ९४॥
इन्द्रियाणि शरीरस्थानि त्रयो नित्यबाधकाः॥ तस्मान्नानि विजित्यादौ पश्चाद्योगं समा रभेत्॥
९५॥ अष्टकाशेन कर्त्तव्यो योगाभ्यासस्तु योगिनाम्॥ योगाभ्यासेषु याश्च द्वादसाह इति भरण
ते॥ ९६॥ अवश्यं साधयामीति चित्तोत्पादः स निश्चयः॥ सिद्धसिद्धो मनोवृत्ति तुल्यता धैर्यमु
च्यते॥ ९७॥ गीतायाम्॥ योगस्थः कुरु कर्माणि सङ्गं त्यक्त्वा धनञ्जय॥ सिद्धसिद्धोऽसमो भूत्वा
समत्वं योग उच्यते॥ ९८॥ धर्मपुत्रिकायाम्॥ यथालब्धानि वस्तूनि प्रीतिः संतोष उच्यते॥ भोगै
श्चर्यप्रसक्तानां योगसिद्धिर्न जायते॥ ९९॥ एतमुत्पद्यते पुंसोऽशोभनेन तु वा ससा॥ काषायकु

15
10
5
0
Cms. 5 10 15 20 25 30

स्तितं वा पितृदावासः समिष्यते ॥१००॥ पूर्वयामचतुर्थश्च द्वावेतौ न स्वपे निशि ॥ मध्ययामद्वयं यो
गी निद्रां सेवेत सर्वदा ॥१॥ षडसोपेतमुस्निग्धस्वादुसार्दसुगन्धिना ॥ उदरस्यार्द्धभागं तु भोजनेन
तु पूरयेत् ॥२॥ पानीयेन चतुर्भागं तच्छेषं शून्यमिष्यते ॥ वायोः संचरणार्थाय आहारनियमाः कृ
ताः ॥३॥ मार्कण्डेयपुराणोदनात्रेयः ॥ आतिथ्यश्राद्धयज्ञेषु देवयात्रोत्सवेषु च ॥ महाजने च सि
द्धार्थेन गच्छेद्योगवित्कचित् ॥४॥ यथैव अवमन्यंते जनाः परिभवन्ति च ॥ तथोद्युक्तश्च रेद्योगी सतां
धर्ममदूषयन् ॥५॥ सारभूतमुपासीत ज्ञानं यत्कार्यसाधकम् ॥ ज्ञानानां बहुतांसे यं योगविष्णुक
रीहि सा ॥६॥ इदं ज्ञेयमिदं ज्ञेयमिति यस्तृषितश्चरेत् ॥ अपि कल्पसहस्रेषु नैव ज्ञेयमवाप्नुयात् ॥
चक्षुः पूतं न्यसेत्पादं वस्त्रपूतं पिबेज्जलम् ॥ सत्यपूतां वदेद्द्वारां विबुद्धिपूतं विचिन्तयेत् ॥७॥ माना
पमानौ यावेतौ पीन्युद्देगकरोन्मृणाम् ॥ तावेव विपरीतार्थौ योगिनः सिद्धिकारकौ ॥८॥ मानापमा
नौ यावेतौ तावेवाहुर्विषामृतौ ॥ अपमानामृतं तत्र मानस्तु विषयं विषम् ॥९॥ शिवसंहितायाम् ॥

15
10
5
0
Cms. 5 10 15 20 25 30

अद्यायत्नवती पुंसां सिद्धिर्भवति निश्चिता ॥ अन्येषां च न सिद्धिः स्यात्तस्माद्यत्नेन साधयेत् ॥ ११ ॥
न भवेत्सङ्गयुक्तानां तथा विश्वासिनामपि ॥ गुरुपूजाविहीनानां तथा च बहुसङ्गिनाम् ॥ १२ ॥ मिथ्या
वादादानाश्च तथा निष्ठुरभाषिणाम् ॥ गुरुसंतोषहीनानां न सिद्धिः स्यात्कदाचन ॥ १३ ॥ फलिष्य
तीति विश्वासं सिद्धेः पथमलक्षणम् ॥ द्वितीयं श्रद्धया युक्तं तृतीयं गुरुपूजनम् ॥ १४ ॥ चतुर्थं सम
ताभावं पञ्चमेऽदियनिग्रहम् ॥ षष्ठं च प्रमिताहारः सप्तमन्त्रैव विद्यते ॥ १५ ॥ अपरः कथ्यते पश्चात्
त्सर्वदुःखैर्बोधनाशकः ॥ षोडशविहः सुभोजी च सुखी सर्वाङ्गसुन्दरः ॥ १६ ॥ संपूर्णरुदयो योगी सर्वो
त्साहबलान्वितः ॥ जायते योगिनो वश्यमेते सर्वकलेवरे ॥ १७ ॥ योगवी जे ॥ चित्तं प्राणो न संव
द्वंस च जीवेषु संस्थितः ॥ रज्जाय दत्तसमावद्धो वृषस्तद्वदिदं मनः ॥ १८ ॥ नानाविधैर्विचारैस्तु न सा
ध्यं जायते मनः ॥ तस्मान्नस्य जयो पायः प्राणस्य जय एव हि ॥ १९ ॥ तर्कैर्जल्पैः शास्त्रजालैर्युक्तिभि
र्मंत्रभेषजैः ॥ न वशो जायते प्राणसिद्धोपायं विना प्रिये ॥ २० ॥ उपायंतम विज्ञाय योगमार्गं प्रव

र्तते॥ खराडज्ञानेन तेनैव जायते क्लेशभाङ्गः॥२१॥ योजित्वा पवनं मोहाद्योगमिच्छति योगिकः॥
सोपक्वकंभमारुह्य सागरं तर्तुमिच्छति॥२२॥ यस्य प्राणप्रविलीना साधके जीविते सति॥ पि
राडो न पतितस्तस्य चित्तंदोषैः प्रमुच्यते॥२३॥ अर्द्धचेतसितस्यैव स्वात्मज्ञानं प्रकाशते॥ तस्मा
ज्ज्ञानं भवेद्योगाज्जन्मनैकेन पार्वति॥२४॥ तस्माद्योगान्तमेवादौ साधको नित्यमभ्यसेत्॥ मुमु
क्षुभिः प्राणजयः कर्तव्यो मोक्षहेतवे॥२५॥ **अमृतसिद्धो**॥ वायुयोगं परित्यज्य अन्ययोगं स
माचरेत्॥ समूढः पर्वताग्रे च पतितो जीविताशयः॥२६॥ ॥ इति श्रीतन्त्रज्ञानरत्नमतामादाय श्री
हृत्मानसंघीतमोक्षसाधनासुदन्तकयोगसोपातन्त्रामृततीयपरिच्छेदः॥३॥

15

10

5

0

Cms.

5

10

15

20

25

30

